

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 9Cdo/40/2024                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 4116228282                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 18.06.2025                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Martin Holíč             |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2025:4116228282.2 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Y. R. J.U., narodeného XX. E. XXXX, W., L. XXXX/.X, zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Ondrášikovou, Levice, Ul. F. Hečku 34/A, proti žalovaným 1/ H. K.J.. E. Y., Z., narodenému X. E. XXXX, W., T. XXXX/.XX, 2/ Y. T. Y., narodenému XX. L. XXXX, W.-A., L. XXXX/.X, 3/ Y. C.X. Z., narodenej X. Y. XXXX, W.-A., L. XXXX/.X, žalovaná 3/ zastúpená Advokátska kancelária CIMRÁK s.r.o., Nitra, Štefánikova 7, o určenie predmetu dedičstva, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 25C/413/2016, o dovolaní žalovanej 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 28. septembra 2023 sp. zn. 8Co/6/2022, takto

### rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 28. septembra 2023 sp. zn. 8Co/6/2022 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 25C/413/2016-663 z 27. decembra 2023 z r u š u j e.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 7. septembra 2021 sp. zn. 25C/413/2016 určil, že nehnuteľnosti v katastrálnom území Z., zapísané na LV č. XXXX, č. XXXX a č. XXXX (špecifikované v žalobe) patria v rovnakých pomeroch do dedičstva po I. J.U., zomr. XX. L. XXXX a do dedičstva po R. J., rod Z.X., zomr. XX. E. XXXX (ďalej len „poručiteľia“ alebo „právni predchodcovia“), rodičoch žalobcu a jeho sestry (Y. Y., rod. J., zomrelej XX. X. XXXX), ktorej právnymi nástupcami sú žalovaný 1/ (manžel) a žalovaní 2/ a 3/ (deti). Žalobcovi súd prvej inštancie priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie konštatoval, že sporné nehnuteľnosti sú zapísané v katastri nehnuteľností ako vlastníctvo žalovanej 3/ záznamom, ktorá si uplatnila nárok v zmysle § 4 ods. 2 písm. c) zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov), ako jediná oprávnená voči povinnej osobe (Š. Y. H.), ktorá jej nehnuteľnosti vydala. Dohodu o vydaní schválil Pozemkový úrad Nitra rozhodnutím zo dňa 20. 4. 1995 pod č. 787/93-R-I.

1.2. Žalobca tvrdil, že právni predchodcovia vlastnícke právo k predmetným pozemkom (zapísaným v pozemkovoknižných vložkách č. XXX, XXXX E. XXXX) nikdy nestratili, preto nebol dôvod na ich

vydanie žalovanej 3/ (podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona o pôde). Mal za to, že nebola splnená podmienka pre vydanie nehnuteľností (§ 4 ods. 1), teda, že išlo o pôdu, ktorá prešla na štát alebo inú právnickú osobu v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1 zákona o pôde. Namietal, že odňatie pôdy nebolo vykonané príslušným orgánom (§ 10 ods. 1, 2 zákona č. 46/1948 Sb. o novej pozemkovej reforme) okresným národným výborom a nebol vydaný výmer o vykonanom výkupe, teda zápis nemal účinky odňatia pôdy. Žalobca predložil v spore Zoznam parciel v katastrálnom území Z. k súpisu pôdy v celkovej výmere 3,8645 ha, ako i výmer z 24. 4. 1950 vydaný Jednotným národným výborom č. 3566/1950, v zmysle ktorého sa podľa § 5 ods. 1 zákona č. 46/1948 Sb. právnym predchodcom z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy, z ktorej časť bola vyvlastnená pre reguláciu rieky Nitra, ponecháva výmera 4 ha.

1.3. Súd prvej inštancie právne uzavrel, že žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení a listinné dôkazy preukazujú tvrdenia žalobcu, že predmetné pozemky podľa zápisov v pozemkovoknižných vložkách zostali vo vlastníctve pôvodných pozemkovoknižných vlastníkov. S poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/154/2010 súd prvej inštancie skonštatoval, že požadované určenie sa vzťahuje ku dňu smrti poručiteľov a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu.

1.4. Rozhodnutie o náhrade trov konania súd prvej inštancie odôvodnil § 255 ods. 1 CSP (Civilný sporový poriadok zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov), teda zásadou úspechu, v zmysle ktorej vznikol nárok na náhradu trov konania úspešnému žalobcovi.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 3/ rozsudkom z 28. septembra 2023 sp. zn. 8Co/6/2022 rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd dal do pozornosti charakter nerozlučného (núteného) spoločenstva na strane žalovaných (§ 77 ods. 1 v spojení s § 78 CSP), v dôsledku čoho odvolanie podané žalovanými 1/ a 3/ zaväzovalo aj žalovaného 2/.

2.1. Konštatoval, že súdna prax vo všeobecnosti akceptuje žaloby, ktorými sa dedič domáha určenia, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi (v konaní ide o posúdenie, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom veci). Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiteľa a okolnosti, ktoré nastali po uvedenom dni, nemôžu mať na rozhodnutie súdu vplyv (sp. zn. 3Cdo/154/2010). Odvolací súd prisvedčil argumentácii žalovaných o možnom vplyve určitej právnej skutočnosti nastalej po smrti poručiteľa (napr. rozhodnutie pozemkového úradu majúce konštitutívne účinky a spôsobilé založiť vlastnícke právo originálnym spôsobom, porov. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/97/2009), na určenie vlastníckeho práva poručiteľa (resp. o vplyve na existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení), avšak uvedené by bolo možné len za predpokladu, že takáto právna skutočnosť vyvoláva relevantné právne účinky a vo vzťahu k nej by sa uplatňovala zásada prezumpcie správnosti a zákonnosti správnych aktov. Prezumpcia správnosti správneho aktu sa neuplatňuje v prípade nulity či ničotnosti takéhoto aktu, čo má za následok, že takýto akt nevyvoláva žiadne právne účinky a nie je spôsobilý ovplyvniť existenciu naliehavého právneho záujmu na určení vlastníckeho práva poručiteľa ku dňu jeho smrti. Odvolací súd argumentoval, že správny akt vydaný v minulosti nie je síce možné preskúmať z hľadiska jeho platnosti alebo vecnej správnosti, no je možné posúdiť jeho prípadnú nulitu (ničotnosť). Za ničotné správne rozhodnutie treba považovať rozhodnutie, ktoré trpí tak závažnými vadami, čo do ich zápornej kvality, že nie je možné uplatniť prezumpciu správnosti tohto rozhodnutia (sp. zn. 6Cdo/84/2010).

2.2. Odvolací súd zdôraznil, že cieľom zákona o pôde bolo zmierniť následky niektorých majetkových krívd a obnoviť pôvodné vlastnícke vzťahy, avšak len v prípade naplnenia zákonom stanovených podmienok. Podľa § 6 zákona o pôde sa oprávneným osobám vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo na inú právnickú osobu zo zákonom stanovených dôvodov, a jedným z nich je aj odňatie poľnohospodárskej pôdy, respektíve nehnuteľností bez náhrad, postupom podľa zákona č. 46/1948 Sb. o novej pozemkovej reforme. Z dôvodu nepreukázania prechodu predmetných nehnuteľností na štát, pre reštitučné konanie neboli splnené zákonné podmienky. Pokiaľ pozemkový úrad vydal vyššie spomenuté rozhodnutie bez naplnenia zákonných podmienok pre jeho vydanie (§ 6 ods. 1 písm. b) zákona o pôde), konal nad rámec zákonom A. T. a jeho rozhodnutie je nutné považovať za nulité (ničotné).

2.3. Odvolací súd podrobne odôvodnil svoj záver (odsek 28. až 31.), že poručiteľom neboli odňaté nehnuteľnosti v katastrálnom území Z./M., ale k výkupu všetkej poľnohospodárskej pôdy vo vlastníctve

poručiteľov došlo v katastrálnom území H. V., resp. v inom katastrálnom území ako je predmet sporu. Uvedené potvrdzoval výmer Jednotného národného výboru v Nitre zo dňa 24. 4. 1950, ako i zápis Miestnej roľníckej komisie v H. V. zo dňa 26. 4. 1950 a tiež stanovisko miestneho združenia Jednotného zväzu slovenských roľníkov. S poukazom na § 10 odsek 3 zákona č. 46/1948 Sb. odvolací súd dospel tiež k záveru, že v konaní nebola preukázaná existencia pozemkovoknižného zápisu poznámky o prechode predmetných nehnuteľností na československý štát. Konanie vo veci výkupu nehnuteľností právnych predchodcov bolo ukončené pred 1. 1. 1951, kedy bolo potrebné v prípade výkupu vykonať poznámku v pozemkovej knihe, majúcej účinky prechodu vlastníctva k vykúpenej pôde na československý štát (ako špeciálne ustanovenie vzťahujúce sa na postup podľa zákona č. 46/1948 Sb.).

2.4. Odvolací súd zdôraznil, že v prejednávanom prípade bolo rozhodnutie pozemkového úradu preskúmané z hľadiska prítomnosti tak závažných väd, čo do ich zápornej kvality, že nebolo možné uplatniť prezumpciu správnosti takéhoto rozhodnutia (t. j. iba z hľadiska väd, majúcich za následok nulitu tohto správneho aktu). Sporné nehnuteľnosti preto naďalej zostali vo vlastníctve poručiteľov, nedotknuté postupom podľa zákona č. 46/1948 Sb. Z dôvodu, že nebola založená právomoc pozemkového úradu rozhodovať o prinavrátení vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam, nedošlo k právnej skutočnosti, majúcej za následok vylúčenie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, keď za túto skutočnosť nie je možné považovať predmetné rozhodnutie pozemkového úradu.

2.5. Ako nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd námietku odvolateľov, ohľadom nepreukázania totožnosti nehnuteľností tvoriacich predmet tohto sporu s pôvodnými parcelami, zapísanými v pozemkovoknižných vložkách (pozemky zapísané vo vložke XXXX ako parcela č. XXXX/.X, roľa, o výmere 8197 m<sup>2</sup> a parcela č. XXXX/.XX, lúka, o výmere 3591 m<sup>2</sup>, nebolo možné podľa odvolateľov stotožniť s nehnuteľnosťami evidovanými na LV č. XXXX ako parcely registra C, a to parcela č. XXXX/.XX, o výmere 6636 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/.XX, o výmere 1126 m<sup>2</sup>; parcely registra E, parcela č. XXXX/.XXX, o výmere 435 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/.XX, o výmere 2873 m<sup>2</sup>). K svojmu záveru odvolací súd dospel na základe ním zadovážených listín, zapožičaním spisov Okresného úradu v Nitre, odbor katastrálny, obsahom ktorých bola aj listina s názvom Oprava chýb v operáte katastra nehnuteľností zo dňa 24. 1. 2007, z ktorej vyplynulo, že z pôvodnej parcely č. XXXX/.X, o výmere 8197 m<sup>2</sup>, vznikli dve nové parcely, konkrétne parcela č. XXXX/.XXX, o výmere 7071 m<sup>2</sup> a parcela číslo XXXX/.XXX, o výmere 1126 m<sup>2</sup> (pôvodná parcela č. XXXX/.X zanikla). Z listiny tiež vyplynulo, že časť pôvodnej parcely XXXX/.X sa stala predmetom zastavaného územia obce, čo bolo dôvodom vykonania opravy. Ďalšou takouto listinou bol geometrický plán č. 4/2013, ktorým boli vytvorené nové parcely, a to parcela č. XXXX/.XX, o výmere 6636 m<sup>2</sup> a parcela č. XXXX/.XX, o výmere 1126 m<sup>2</sup>, pričom výmera parcely č. XXXX/.XXX bola znížená o 435 m<sup>2</sup> a parcela č. XXXX/.XXX zanikla.

2.6. Odvolací súd sa nestotožnil s názorom odvolateľov, že súd je povinný ex offio (z úradnej povinnosti) skúmať, či sa žalobca podanou žalobou domáha správneho určenia spoluvlastníckych podielov poručiteľov. Bolo úlohou žalovaných namietat' nimi tvrdené skutočnosti už v priebehu prvoinštančného konania, nie až v podanom odvolaní. V posudzovanej veci nebola osvedčená žiadna z výnimiek, pripúšťajúca novoty v odvolacom konaní (§ 366 CSP). Odvolací súd dodal, že vzhľadom na moment nadobudnutia nehnuteľností právny predchodcami (pred 1. januárom 1950) a na platnú právnu úpravu v tom čase (tiež rozhodnutie R 70/1965), poručitelia nadobudli nehnuteľnosti podľa pozemkovoknižných zápisov do podielového spoluvlastníctva.

2.7. Na záver odvolací súd odôvodnil nevyhodnotenie odvolacej konštatácie žalovaných ako kvalifikovaného prostriedku procesnej obrany, ktorým by žalovaní tvrdili nadobudnutie vlastníckeho práva žalovanou 3/ vydržaním. Jednoduché konštatovanie žalovaných, že žalovaná 3/ bola 21 rokov zapísaná ako vlastníčka sporných nehnuteľností (odo dňa vydania rozhodnutia pozemkového úradu o vydaní sporných nehnuteľností), nebolo dostatočné pre posúdenie splnenia podmienok vydržania podľa § 134 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd skonštatoval, že odvolacie dôvody nesmerovali proti záveru súdu prvej inštancie, že predmetné pozemky podľa zápisov v pozemkovoknižných vložkách zostali vo vlastníctve pôvodných vlastníkov, ani neboli uvedené skutkové tvrdenia a dôkazy pre posúdenie nadobudnutia vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam originálnym spôsobom. Samotná evidencia vlastníka nepostačovala a ani zákon výslovne neupravoval prípadný vplyv dobrej viery na nadobudnutie vlastníckeho práva od osoby, s ktorou dohoda o vydaní nehnuteľností žalovaná 3/ uzavrela. Navyše dohoda so žalovanou 3/ bola realizovaná subjektom, ktorému vlastnícke právo ani podľa zápisu v

evidencii nehnuteľností neprináležalo. V prípade kolízie princípu ochrany vlastníckeho práva a ochrany nadobúdateľa, ktorý nemohol ani pri vynaložení akéhokoľvek úsilia, ktoré možno po ňom požadovať, rozpoznať stav zápisu v katastri nehnuteľností nesúladiť s reštitúciou, u ktorého však odvolací súd jeho dobromyseľnosť nevzhliadol, musí prevážiť princíp spravodlivosti, ktorý je podľa odvolacieho súdu na strane žalobcu, a s ohľadom na to žalovanej 3/ vlastnícke právo k veci vydržaním nesvedčí.

2.8. Rozhodnutie o náhrade trov odvolacieho konania súd odôvodnil § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP, v zmysle ktorých bol žalobcovi, plne úspešnému v odvolacom konaní, priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 3/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), c) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne aby rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu zamietne. Dovolateľka namietala zjavnú arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorú vzhľadla v absencii naliehavého právneho záujmu na predmetnej určovacej žalobe, s poukazom na judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej existencia špeciálnej úpravy reštitučných predpisov vylučuje naliehavý právny záujem na určení vlastníctva tam, kde podľa týchto predpisov bolo možné uplatniť nárok na vrátenie veci; len výnimočne ústavný súd pripustil použitie určovacej žaloby v konkurencii s reštitučnými predpismi, ak to osobitné okolnosti odôvodňujú ako jediný možný prostriedok nápravy krívd. Aj ochrana dobrej viery podľa dovolateľky môže vylúčiť ochranu vlastníckeho práva pôvodného vlastníka. V zmysle rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 151/2016, na ktoré dovolateľka odkázala, rozhodnutie najvyššieho súdu R 32/2011 stratilo ústavnú konformitu. Žalobca mal možnosť nadobudnúť vlastnícke právo po porúčiteľoch reštitúciou alebo v konaní o registri obnovenej evidencii k pôde.

3.1. Žalovaná 3/ argumentovala nadobudnutím vlastníctva rozhodnutím štátneho orgánu, ktoré doposiaľ nebolo zrušené a ktoré ako originárny spôsob nadobudnutia má za následok absolútny zánik vlastníctva predchádzajúceho vlastníka. V rámci posúdenia naliehavého právneho záujmu mal podľa nej súd skúmať a vyhodnotiť existenciu dobromyseľnej držby v prospech žalovanej 3/.

3.2. Porušenie práva na spravodlivý proces dovolateľka videla ďalej v tom, že odvolací súd konal mimo svojej právomoci (§ 420 písm. a) a f) CSP), ktorý právne uzavrel, že každé rozhodnutie, na vydanie ktorého neboli zákonné podklady, je nulité. Otázku nezákonnosti rozhodnutia tu nemožno riešiť ako predbežnú otázku, bez toho aby rozhodnutie pre nezákonnosť bolo predtým zrušené príslušným orgánom (R 35/1977). V dobe rozhodnutia pozemkového úradu bol tento orgán jediný, ktorý mal právomoc schváliť dohodu o vydaní nehnuteľností. Podľa judikatúry dovolacieho súdu (R 35/1977; 4SŽ 88/95), ako i ústavného súdu (II. ÚS 145/2019; I. ÚS 11/2021) odvolací súd v civilnom konaní nemôže posudzovať platnosť alebo nulitu správneho aktu, ktorý je potrebné zrušiť cestou správneho súdnictva, výrokom súdu o jeho zrušení. Dovolateľka argumentovala aj rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/123/2003 (ZSP 44/2005), podľa ktorého mimo rámec správneho súdnictva všeobecný súd nie je oprávnený skúmať vecnú správnosť správneho aktu; môže ho preskúmať len so zreteľom na to, či ide o akt nulitý (ničotný). Nulitým aktom je správny akt, vydaný tzv. absolútne vecne nepríslušným správnym orgánom, z ktorého nevznikajú žiadne právne následky, na rozdiel od aktu neplatného, pri ktorom sa uplatní prezumpcia jeho správnosti, až do doby zrušenia jeho účinkov (zrušením alebo zmenou). Podľa názoru dovolateľky si odvolací súd prípadnú nezákonnosť zamenil s nulitou rozhodnutia, čo sú rôzne veci, ale s rovnakým následkom, teda nutnosťou zrušenia rozhodnutia v správnom súdnictve. Skúmal nesplnenie predpokladov hmotnej povahy pre vydanie individuálneho správneho aktu, čo nemohol ani správny súd (sp. zn. II. ÚS 145/2019), pričom pri konštatovaní ich nedostatku rozhodol o nulite rozhodnutia iného orgánu.

3.3. Dovolateľka namietala aj porušenie práva na majetok (čl. 20 ústavy), spadajúce pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Nadobudnutie vlastníckeho práva právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu patrí medzi originálne spôsoby nadobudnutia vlastníctva, majúce za následok absolútny zánik vlastníctva predchádzajúceho vlastníka, ktorého vylučuje, pokiaľ takéto rozhodnutie štátneho orgánu nebolo zákonným spôsobom zrušené (sp. zn. 4Cdo/57/2006; sp. zn. I. ÚS 394/2008).

3.4. Na aspekt arbitrárnosti dovolateľka poukázala aj v súvislosti s hodnotením dôkazov, ktoré boli podkladom pre vydanie rozhodnutia pozemkového úradu. Výtýkala odvolaciemu súdu, že si nevšimol chýbajúcu právomoc Jednotného národného výboru a tiež skutočnosť, že Miestna roľnícka komisia o

dva dni rozhodla odlišne (o neponechaní žiadnej pôdy porúčiteľom). Dovolateľka namietala hodnotenie odvolacím súdom, že rozhodnutie Miestnej roľníckej komisie sa týkalo len katastrálneho územia H. V., keďže v tej dobe do obce H. V. patrila aj časť zvaná Y. H., ktorého súčasťou boli časti katastra M. (Z.). Odvolací súd tiež opomenul § 1 ods. 3 zákona č. 46/1948 Sb., podľa ktorého sa vlastníkom, ktorí na pôde nehospodária, zaberie celá pôda, prípadne sa na ich žiadosť ponechá výmera maximálne 1 hektár.

3.5. Dovolateľka namietala porušenie práva na spravodlivý proces aj v súvislosti s procesným postupom pri dokazovaní odvolacím súdom, ktorý si vyžiadala z Okresného úradu v Nitre, katastrálny odbor listiny, vrátane dokumentu Oprava chýb v operáte katastra nehnuteľností zo dňa 24. 1. 2007, predstavujúcich dôkaz preukazujúci skutkové tvrdenia žalobcu a oprel o tieto listiny svoje odôvodnenie. Uvedené dôkazy vykonal odvolací súd v rozpore s Civilným sporovým poriadkom bez pojednávania. Boli preto porušené ustanovenia procesného kódexu o rovnosti strán, navrhovaní dôkazov, ako aj o nutnosti vykonať pojednávanie (R 64/66, R 92/68). Odvolací súd pritom opomenul, že parcela č. XXXX/XX bola menená geometrickým plánom z dôvodu výstavby R1 v roku 2010, teda nemôže byť zachovaná jej totožnosť s parcelou podľa rozhodnutia pozemkového úradu.

3.6. Podľa názoru dovolateľky došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces aj tým, že odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia (odsek 43) konštatoval absenciu svojej povinnosti, ex offio skúmať správnosť určenia spoluvlastníckych podielov porúčiteľov, a teda rozpor petitu s hmotným právom, odkazujúc na deklaratórny charakter rozhodnutia. S poukazom na uhorské obyčajové právo, zákon č. 265/1949 Zb. o rodinnom práve a § 856 Občianskeho zákonníka dovolateľka namietala, že majetok nadobudnutý porúčiteľmi kúpou nehnuteľností v 40-tych rokoch, stal sa bezpodielovým spoluvlastníctvom manželov a momentom smrti jedného z porúčiteľov vstúpil druhý z manželov do dedičských práv. Mala byť preto podľa dovolateľky zohľadnená existencia bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

3.7. Dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodzovala aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, z dôvodu odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, v zmysle ktorej otázku nezákonnosti rozhodnutia nemožno riešiť ako predbežnú otázku bez toho, aby toto rozhodnutie bolo predtým pre nezákonnosť zrušené príslušným orgánom (R 35/1977, sp. zn. 4Cdo/116/2012, sp. zn. II. ÚS 145/2019); ani nulitný správny akt nie je možné preskúmať mimo rámec správneho súdnictva a takéto rozhodnutie je potrebné formálne zrušiť v tomto rámci (sp. zn. I. ÚS 11/2021).

3.8. Dovolateľka uplatnila tiež dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodované rozdielne, a spočívala v tom, či pre rozhodovanie súdu o tom či vec patrí do dedičstva po porúčiteľovi sú rozhodné skutočnosti, ktoré nastali po smrti porúčiteľa. Zatiaľ čo v uznesení sp. zn. 3Cdo/154/2010 (publikované pod R 32/2011) je konštatované, že určenie sa vzťahuje k okamihu smrti porúčiteľa a okolnosti, ktoré nastali po tomto okamihu nemôžu mať na rozhodnutie súdu vplyv, z rozhodnutia sp. zn. 6Cdo/47/2012 vyplýva, že meritom dokazovania boli skutočnosti týkajúce sa splnenia zákonných podmienok pre vydržanie, ku ktorému malo dôjsť až po smrti porúčiteľa. Obdobne ústavný súd v náleze I. ÚS 151/2016 vyslovil, že názor prezentovaný v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/154/2010 je ústavne neudržateľný, keďže obmedzenie dokazovania len do momentu smrti porúčiteľa by v procesnej rovine znamenalo zbytočné rozmnožovanie súdnych sporov.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie ako neprípustné odmietol, prípadne ako nedôvodné zamietol. Zdôraznil, že nemal objektívnu možnosť uplatniť nároky na vydanie predmetných pozemkov podľa zákona o pôde z dôvodu, že tieto neboli porúčiteľom vykúpené postupom podľa zákona č. 46/1948 Sb., a teda ich vlastnícke právo neprešlo na štát. Nemohol mať preto status oprávnenej osoby a neexistovala ani povinná osoba na vydanie pozemku a na uzavretie dohody. Nemôže mu byť upretý právny záujem na určení, že predmetné pozemky patria do dedičstva po porúčiteľoch, pretože nemá iný právny nástroj domôcť sa svojho vlastníckeho práva. Odvolací súd vyslovil právny záver, že správny akt vydaný v minulosti nie je možné preskúmať z hľadiska jeho platnosti, či vecnej správnosti (k čomu ani v prejednávacom prípade nedošlo), je možné posúdiť iba jeho prípadnú nulitu (ničotnosť), pričom za ničotné správne rozhodnutie treba považovať také, ktoré trpí tak závažnými vadami čo do ich zápornej kvality, že nie je možné uplatniť prezumpciu správnosti takéhoto rozhodnutia (sp. zn. 6Cdo/84/2010). Žalobca dal do pozornosti rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/95/2009 v zmysle ktorého všeobecné súdy nie sú oprávnené skúmať platnosť, či zákonnosť týchto aktov mimo rámca správneho súdnictva, ale zásadne len so zreteľom na to, či išlo o akty ničotné (nulitné). Za danej situácie je potom

ničotnosť správneho aktu oprávnený autoritatívne posúdiť (vyložiť) príslušný orgán, ktorým je súd alebo správny orgán. Judikatúra, na ktorú poukázala dovolateľka v súvislosti s namietaním nesprávnym právnym posúdením veci, nerieši prípad prezumpcie správnosti rozhodnutia správneho orgánu za situácie, keď pozemkový úrad rozhodnutím schválil dohodu o vydaní pozemkov, hoci tieto neprešli v rozhodnej dobe na štát, teda účel zákona o pôde nebol naplnený, lebo k majetkovej krivde nedošlo, vlastnícke vzťahy nezanikli a nebolo čo navracieť. Druhá nastolená právna otázka v dovolaní nevyplyva z osobitostí právneho základu danej veci a nebola podľa žalobcu predmetom dovolacieho prieskumu.

5. V priebehu dovolacieho konania dovolateľka navrhla odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu podľa § 444 ods. 2 CSP.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (ďalej aj „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), po preskúmaní zákonom predpísaných náležitostí dovolania (§ 428 CSP) a splnenia ďalších podmienok dovolacieho konania, dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 3/ je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP čiastočne aj dôvodné.

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti.

9. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

10. Žalovaná 3/ prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala primárne z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Porušenie práva na spravodlivý proces opierala predovšetkým o tvrdenie, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, keďže pri posudzovaní naliehavého právneho záujmu na žalobcom podanej určovacej žalobe nepostupoval v súlade s judikatúrou ústavného súdu, konal mimo svojej právomoci, v dôsledku skúmania nesplnenia predpokladov hmotnej povahy pre vydanie individuálneho správneho aktu (rozhodnutia pozemkového úradu) a rozhodol o nulite rozhodnutia správneho orgánu, pričom porušil ústavou garantované právo dovolateľky na majetok.

11. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý

proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

14. Podľa ústavného súdu zjavná neodôvodnenosť (arbitrárnosť) rozhodnutia všeobecného súdu je najčastejšie daná rozporom súvislosti právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov, s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky musia pritom dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

15. Svojvôľa (arbitrárnosť) sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách: ako procesná svojvôľa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení právnych predpisov, upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojvôľa, teda extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo nebol daný prípad.

16. Z odôvodnenia preskúmaného rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP. V dôvodoch rozsudku sa vyjadril k nosnej odvolacej argumentácii žalovaných (uplatnenej aj v dovolaní), ohľadom spochybňovaného naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťoch, keďže mali za to, že po ich smrti nastali skutočnosti brániace vydaniu sporných nehnuteľností. V tejto súvislosti namietali nedostatok právomoci všeobecného súdu k preskúmaniu správneho aktu (rozhodnutia pozemkového úradu) z hľadiska jeho zákonnosti, keďže ide o originálny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva, majúci konštitutívne účinky.

17. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd vychádzal zo súdnu praxou akceptovanej žaloby, ktorou sa dedič domáha určenia, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, pričom ide o posúdenie či poručiťel bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiťela a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu, z objektívnych dôvodov (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/154/2010, publikované pod R 32/2011). Odvolací súd pripustil možný vplyv určitej právnej skutočnosti (porov. sp. zn. 5Cdo/97/2009) na určenie vlastníckeho práva poručiťela ku dňu smrti (resp. na existenciu naliehavého právneho záujmu na tomto určení), avšak uvedené je možné len za predpokladu, že by takáto právna skutočnosť, ktorou je v prejednávanom prípade rozhodnutie pozemkového úradu, vyvolávala relevantné právne účinky a vo vzťahu k nej by sa

uplatňovala zásada prezumpcie správnosti a zákonnosti správnych aktov.

18. Odvolací súd podrobne v odsekoch 33 až 36 vysvetlil svoj záver, že v prejednávacom prípade bolo rozhodnutie pozemkového úradu preskúmané s negatívnym výsledkom len z hľadiska (prípadnej) prítomnosti tak závažných väd, čo do ich zápornej kvality, že nebolo možné uplatniť ani prezumpciu správnosti takéhoto rozhodnutia, resp. iba z hľadiska väd, majúcich za následok ničotnosť (nulitu) takéhoto správneho aktu (v konaní totiž nebolo preukázané, že predmetné nehnuteľnosti boli odňaté, či vykúpené postupom podľa zákona č. 46/1948 Sb.). Vo všeobecnosti treba za ničotné správne rozhodnutie považovať práve také, ktoré trpí natoľko závažnými vadami, čo do ich zápornej kvality, že nie je možné uplatniť prezumpciu správnosti takéhoto rozhodnutia (sp. zn. 6Cdo/84/2010). Odvolací súd odkázal aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/97/2009, v zmysle ktorého všeobecné súdy nie sú oprávnené skúmať platnosť správnych aktov, či ich zákonnosť, mimo rámca správneho súdnictva, ale zásadne len so zreteľom na to, či išlo o akty ničotné, nulitné, tzv. paakty a na takéto správne akty súdy neprihliadajú, ani z nich nevychádzajú. Odvolací súd v odseku 35 svojho rozhodnutia uviedol právnou teóriou definované najčastejšie dôvody ničotnosti právnych aktov, medzi ktoré patrí aj vydanie aktu pri zrejmom prekročení právomoci, ako tomu bolo v prejednávacom prípade (sporné nehnuteľnosti neboli odňaté, či vykúpené postupom podľa zákona č. 46/1948 Sb.). Za tejto situácie podľa záveru odvolacieho súdu bol potom ničotnosť právneho aktu oprávnený autoritatívne posúdiť súd.

19. Odvolací súd zdôraznil, že v danom prípade zo strany prvoinštančného súdu, ani odvolacieho súdu, nedošlo ku skúmaniu rozhodnutia pozemkového úradu z hľadiska jeho platnosti či zákonnosti a uzavrel, že v posudzovanej veci nebol daný dôvod, vylučujúci záver o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení, že sporné nehnuteľnosti ku dňu smrti poručiteľov týmto patrili, keďže naďalej zostali v ich vlastníctve, nedotknuté postupom podľa zákona č. 46/1948 Sb.

20. Dovolací súd pripomína, že posudzovanie vecnej správnosti vyššie uvedených právnych záverov nie je predmetom dovolacieho konania podľa § 420 písm. f) CSP a vzhľadom na predmet sporu (odsek 1 tohto rozhodnutia), nebol naplnený ani dovolací dôvod podľa § 420 písm. a) CSP, keďže súdy nižšej inštancie nerozhodli vo veci, ktorá by nepatrila do právomoci súdov.

21. Nedostatky odôvodnenia súdneho rozhodnutia musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v článku 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 336/2019). Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva nedostatočnosť, ani absencia skutkových a právnych záverov, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Dovolateľka preto neopodstatnene namietala vyššie uvedenú arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

22. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán, vrátane ich dôvodov a námietok.

23. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľka sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. V posudzovanej veci dovolateľka cez vadu zmätočnosti namietala aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (naliehavý právny záujem na žalobou požadovanom určení, nemožnosť uplatnenia prezumpcie správnosti individuálneho správneho aktu a porušenie práva na majetok, tiež aplikáciu

ustanovení zákona č. 46/1948 Sb. a zákona o pôde). Podľa ustálenej judikatúry najvyššieho súdu nesprávne právne posúdenie vecí nezakladá vadu zmätočnosti uvedenú v § 420 písm. f) CSP, pretože ním sa strane neznemožňuje realizácia jej procesných oprávnení ((R 54/2012, R 24/2017, sp. zn. 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/58/2022), ktorý záver považuje za ústavnoprávne akceptovateľný i ústavný súd (sp. zn. I. ÚS 61/2019).

24. V dovolaní namietala dovolateľka aj hodnotenie dokazovania (najmä v súvislosti s listinnými dôkazmi, týkajúcimi sa výkupu sporných nehnuteľností) a vykonávanie dôkazov odvolacím súdom v odvolacom konaní.

25. Dovolací súd poukazuje na hodnotenie dôkazov ako činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúca z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vychádzajúca z článku 15 základných princípov CSP a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., *Civilný sporový poriadok*, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729). V prípade nesprávnosti hodnotenia dôkazov však nejde o dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (R 42/1993). Porušením práva na spravodlivý proces nie je ani iné hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, než aké sú predstavy strany sporu.

26. Dovolacia námietka žalovanej 3/ týkajúca sa nesprávneho hodnotenia vykonaných dôkazov odvolacím súdom, nebola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania. Dovolací súd v posudzovanom spore nezistil v postupe súdu nižšej inštancie pochybenia alebo vady v procese hodnotenia dokazovania, predstavujúce porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (t. j. závažné deficity v hodnotení dokazovania v intenzite odôvodňujúcej porušenie práva dovolateľky na spravodlivý proces).

27. Dovolacia argumentácia dovolateľky spočívala aj v polemike so závermi súdov nižších inštancií a nesúhlase s ich skutkovými zisteniami, namietajúc, že odvolací súd mal súdom prvej inštancie zistený skutkový stav prehodnotiť. V tejto súvislosti dovolací súd pripomína, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

28. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v preskúmvanej veci dovolací súd nezistil.

29. Dovolateľka prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces videla aj v procesnom postupe odvolacieho súdu, ktorý vzhľadom na námietky žalovanej strany, o nepreukázaní (žalobcom) totožnosti sporných nehnuteľností s pôvodnými pozemkami, zapísanými v pozemkovoknižných vložkách, bez návrhu doplnil dokazovanie, vyžiadanim si listín, ktoré ako dôkaz

vykonával bez nariadenia pojednávania a oprel o nich odôvodnenie svojho rozhodnutia. Odvolací súd bol pritom viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP), teda aj jeho skutkovými zisteniami.

30. Podľa § 378 ods. 1 CSP na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 188 ods. 1 CSP súd vykonáva dôkazy na pojednávaní.

31. Podľa § 383 CSP je odvolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní.

32. Podľa § 384 ods. 1 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym či neúplným skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

33. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

34. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd hoci dospel k novým skutkovým zisteniam v porovnaní so súdom prvej inštancie, nenariadil vo veci pojednávanie na doplnenie dokazovania. Odvolací súd vyzval Okresný úrad v Nitre, odbor katastrálny na predloženie spisov X 30/2007, Z 1525/2013 a geometrického plánu 4/2013, obsahom ktorých boli listiny z ktorých zistil nové skutočnosti, týkajúce sa najmä vzniku, zmien a zániku jednotlivých parciel, tvoriacich predmet sporu, pôvodne zapísaných v pozemkovoknižných vložkách. Namiesto nariadenia pojednávania iba oznámil verejné vyhlásenie napadnutého rozsudku na úradnej tabuli súdu.

35. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené. Odvolací súd je totiž v zásade viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. Iba v prípade, ak má pochybnosti o jeho správnosti, má možnosť dospieť k ďalším skutkovým záverom, a to vtedy, ak tieto vyplynú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tým, že vykonával nové dôkazy.

36. V zmysle § 385 ods. 1 CSP musí byť obligatórne nariadené odvolacie pojednávanie vždy, ak a) ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo b) to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Ak odvolací súd dospel k záveru o potrebe doplniť dokazovanie, rozhodnutie odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania je postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (§ 385 ods. 1 CSP).

37. Odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich nevykonával súd prvej inštancie, hoci ich strana navrhla, ako aj doplniť dokazovanie za podmienok uvedených v § 366 CSP, keď pôjde o tzv. novoty v odvolacom konaní. Aj bez návrhu môže odvolací súd vykonať dôkazy na skutkové zistenia, a to ohľadom splnenia procesných podmienok, na ktoré musí súd (teda aj súd odvolací) prihliadať kedykoľvek počas konania.

38. Vykonávanie dôkazov je ovládané zásadou priamosti a ústnosti. Touto úpravou sa sleduje dôsledné rešpektovanie procesných práv strán sporu (viest' kontradiktórne konanie, najmä vyjadrovať sa, právne argumentovať, predkladať nové dôkazy, reagovať na argumenty protistrany). Z hľadiska skutkového stavu možno teda uviesť, že ak odvolací súd vychádza aj z iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov.

39. Dovolací súd pripomína, že obsahom článku 48 ods. 2 ústavy sú dve relatívne samostatné práva (súčasť), a to právo na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v prítomnosti účastníka a právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom (sp. zn. II. ÚS 499/212). Nemohol potom obstať argument

odvolacieho súdu o doručení ním zadovážených listín stranám konania.

40. V odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu chýbalo i zdôvodnenie jeho procesného postupu v zmysle pravidiel dokazovania v odvolacom konaní, vzhľadom na povinnosť tvrdenia, ako i dôkaznú povinnosť žalujúcej strany, ohľadne totožnosti konkrétnych parciel tvoriacich predmet sporu s pôvodnými parcelami zapísanými v pozemkovoknižných vložkách (ktorú procesnú povinnosť je potrebné odlišiť od vykonateľnosti rozhodnutia, na ktoré odkázal odvolací súd).

41. V okolnostiach preskúmvanej veci dospel dovolací súd k záveru, že postup odvolacieho súdu vykazuje znaky relevantné z hľadiska namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP, spočívajúcej v procesnom postupe odvolacieho súdu v rozpore s ustanovením § 384 CSP a § 385 CSP, ktorým sa odchýlil od jeho znenia, keď dospel k novým skutkovým zisteniam, bez doplnenia dokazovania na nariadenom pojednávaní, čím znemožnil dovolateľke, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zaručeného článkom 46 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

42. Z obsahu dovolania vyplynulo, že dovolateľka prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzovala z existencie tzv. zmätočnej vady, spočívajúcej aj v nedostatočnom odôvodnení výroku rozsudku odvolacieho súdu o určení spoluvlastníckych podielov poručiteľov k sporným nehnuteľnostiam (jeho súladu s hmotným právom). K tomu dovolací súd uvádza nasledovné.

43. Žaloba na určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, nepredstavuje tzv. inú žalobu, ktorá v ustanovení § 137 CSP nie je uvedená, ale ide o žalobu podľa § 137 písm. c) CSP, ktorá sleduje ochranu vlastníckeho práva (porov. sp. zn. ICdo/26/2007). Konanie o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, je z hľadiska predmetu sporu konaním o určenie vlastníckeho práva poručiteľa (R 32/2011). Na základe určenia súdu v sporovom konaní o tom, že vec patrí do dedičstva, možno začať dodatočné konanie o dedičstve.

44. Pri posudzovaní žalobného petitu v uvedenom type žaloby, mal by preto súd vziať do úvahy dobovým právom upravený spôsob vzniku a zániku vlastníckeho práva, vrátane právnych inštitútov týkajúcich sa majetkového spoločenstva, rešpektujúc hmotnoprávnu úpravu dedenia, prípadne vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, tiež procesnoprávnu úpravu konania o dedičstve. Petit žaloby, ktorého odrazom je výrok súdneho rozhodnutia, má potom viesť k zamedzeniu vzniku ďalších sporov a v konečnom dôsledku riešiť spornosť vlastníckeho práva.

45. Dovolací súd poukazuje na samotný text odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (odsek 43), ktorý nepovažoval za potrebné zaoberať sa správnosťou žalobného petitu určovacej (vlastníckej) žaloby, prevzatého do výrokovej časti preskúmvaného súdneho rozhodnutia. V rámci odôvodnenia rozhodnutia absentovalo zdôvodnenie vyhodnotenia dokazovania, na základe ktorého bol vytvorený skutkový základ pre rozhodnutie súdu vo vzťahu k výroku o určení spoluvlastníckych podielov poručiteľov k sporným nehnuteľnostiam, a tomu adekvátne aj uvedenie právnych úvah súdu. Žalovaná 3/ preto dôvodne namietala nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia, pričom uvedenie len paušálneho posúdenia v tomto smere nebolo postačujúce. Žiada sa dodať, že požiadavka určitosti a presnosti výroku súdneho rozhodnutia, sa vzťahuje aj na výšku určenia spoluvlastníckych podielov.

46. V zmysle ustálenej rozhodovacej praxe ústavného súdu, jedným z princípov, ktoré predstavujú súčasť práva na riadny a spravodlivý proces, ako aj pojmu právneho štátu, je povinnosť súdov svoje rozhodnutia riadne odôvodniť (III. ÚS 199/08, I. ÚS 290/2015, III. ÚS 375/2015, III. ÚS 825/2016). Z odôvodnenia rozhodnutia súdu potom musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami súdu pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na druhej strane. Nepreskúmateľné rozhodnutie nedáva dostatočné záruky pre to, že nebolo vydané v dôsledku ľubovôle a spôsobom porušujúcim ústavne zaručené právo na spravodlivý proces.

47. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého

súdneho procesu, jednoznačne vyplýva aj z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

48. Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

49. Dovolanie žalovanej 3/ je v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustné a súčasne aj dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto podľa § 449 ods. 1 v spojení s § 439 písm. b) CSP a s § 450 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

50. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 25C/413/2016-663 z 27. decembra 2023 súd prvej inštancie rozhodol prvým výrokom o povinnosti žalovaných 1/ až 3/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov prvoinstančného a odvolacieho konania vo výške 1.594,46 eura a druhým výrokom rozhodol o povinnosti žalovanej 3/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov (prvého) dovolacieho konania vo výške 102,22 eura. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 29. 1. 2024.

51. Podľa § 439 CSP dovolací súd je rozsahom dovolania viazaný okrem prípadov, ak a) od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý, b) ide o nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 a dovolanie podal len niektorý zo subjektov, c) určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

52. Výdanie uznesenia o náhrade trov konania v konkrétnej výške je jednostranne závislé od existencie právoplatného rozhodnutia vo veci. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu uznesenie o výške náhrady trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie by zostalo uznesenie o výške náhrady trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel, čo by súčasne odporovalo princípu právnej istoty (sp. zn. 4Obdo/2018, 3Obo/9/2017). Závislým výrokom môže byť nielen dovolaním dotknutý výrok, tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci (R 73/2004). Vzhľadom na uvedené dovolací súd rozhodol aj o zrušení uznesenia o výške trov konania.

53. V ďalšom konaní pokiaľ odvolací súd bude vychádzať aj z nových skutkových záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov (§ 385 ods. 1 CSP). Z odôvodnenia celého rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť tiež zrejmé, ako sa vysporiadal s argumentáciou strán sporu a či pri riešení právnych otázok vzal do úvahy i relevantnú judikatúru, právnu vedu a rozhodnutia, ktorou argumentovali strany sporu (odsek 46 až 48 tohto rozhodnutia). Odvolací súd sa preto bude musieť vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť dostatočne vysvetlený jednak s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ako aj s poukazom na ním prijaté právne závery.

54. Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a skutočnosť, že sa vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, dovolací súd sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia iných dovolacích námietok. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie

súdu. Na základe uvedeného dovolací súd nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalovanej 3/ týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 1 CSP).

55. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

56. Vzhľadom na zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu, neprichádzalo už do úvahy rozhodovať o návrhu dovolateľky o odklade právoplatnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 CSP.

57. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.